

Könyvajánlás „az emberismeret” tanításához

Ez a könyv Kamarás István – Sárkány Klára: Embertan középfaladóknak c. munkája, mely a Keraban Kiadó gondozásában jelent meg 1993-ban Budapesten a PSZM Projekt támogatásával. Az anyagot az 1986–89 között közvetített rádióműsor alapján válogatták. A kötet 163 oldalas, és 16 fejezetből áll. Az egyes fejezetekben egy-egy témát dolgoznak fel dialógus formájában. A nemzedékek közti párbeszéd ma talán inkább szükséges, mint bármikor. Tanár és tanítványok párbeszéde ez olyan formában, hogy közösen keresik az igazságot. Nem vitatkoznak, és nem akarják egymást meggyőzni, csupán elmondják őszintén a véleményüket, és ezáltal közelítenek is egymáshoz. A témákat irodalmi művek alapján mutatják be, így jobban érthető az ifjúság számára, és nem válik unalmassá.

Az első fejezet tárgya *a játék*. Meghatározzák, hogy mi is a játék. Hiányolom, hogy erkölcsi szempontból nem vizsgálták a játékot, hiszen a játék lehet káros is.

Az 5. fejezet *a szeretetről* szól. A 49. oldalon olvassuk: „egy személyt szeretni, ez a legmagasabb foka a szeretetnek...” A szeretet foka nem attól függ, hogy én kit szeretek, hanem hogy az én odaadásom milyen fokú. Például, ha valakiért kockáztatom vagy odaadom az életemet, akár ismeretlen is az illető, ez a szeretet legmagasabb foka.

A 6. fejezet témája *az önismeret*. Többek között megemlítik a fiúk fülbevaló-viselését is. Itt meg lehetett volna jegyezni, hogy ezt a divatot a homoszexuálisok vezették be, és azért nem helyesíthető, mert célja a férfiak és nők közti különbségek lebontása. A továbbiakban szó van *a szabadságról* (70. o.), de arról nincs, hogy mi az, amit már nem szabad megtenni, ami az ember kárára van. Ezenkívül olyan is van, amit meg szabad tenni, de nem használ.

A 8. fejezet címe „*A jólétéről és jólétéről*”. 90%-ban az anyagi szegénységről van szó benne. Azt fejtegetik, hogy mi az oka a szegénységnek. Az idealizált és hamis kép, hogy aki sokat és jól dolgozik, az gazdag, és aki nem dolgozik, az szegény. Ez a vélemény még pártállami örökség. Nem ugyanazon okból szegény az ország, amiért az egyén. Egy ország többek között azért szegény, mert nagy a korrupció, a munkát nem fizetik meg, a kifizetett bérek egy része mögött nincs teljesítmény, a vezetés nem a közjót képviseli, alacsony az erkölcsi színvonal stb. Az egyén esetében a szegénység oka, hogy hiányzik a tehetség, a szorgalom, a hit, a kedv, az akarat, a cél stb. Ez részben öröklés, részben saját hiba következménye. A társadalom előbb erkölcsileg romlik le és utána anyagilag, mely újabb erkölcsi romlást eredményez, ugyanígy az egyén előbb lelkileg megy tönkre, és utána anyagilag. Ennek értelmében az iskola feladata az lenne, hogy lelkileg erős és erkölcsileg fejlett ifjúságot neveljen.

A 9. fejezetben *a menekülés tévútjaival* foglalkoznak. Ilyen például az alkoholizmus. Vita van arról, hogy az embernek joga van-e ilyen tévútra térni. Erkölcsileg nézve nincs, mert nemcsak magát teszi így tönkre, hanem családját is, és mint beteg teher mind a családnak, mind a társadalomnak. Azért is szegény a társadalom, mert sokan vannak, akik tévútra tértek. Mi az oka a tévutaknak? A menekülés, mondják. De miért éppen a mi korunkban terjedt el nagyobb mértékben? A válasz az lehet, hogy egy erkölcs nélküli társadalomban sok a gyenge lelkületű ember, akik erre hajlamosak. Találóképpen a 90. oldalon olvasható megoldás: „Több fegyelem kéne és több szeretet...”, akkor kevesebb lenne a tévút.

A 11. fejezet *a renddel* foglalkozik. „A rend kötöttséget jelent, és nem biztos, hogy jó”, olvashatjuk a 103. oldalon. De mikor jelent korlátot? „Addig pozitív, amíg abban a rendben akarunk élni”, mondják. Itt azonban különbséget kell tenni az emberek között. A rendetlen ember nem szereti a rendet. A tolvaj, a korrupt ember nem szereti az erkölcsi rendet, mert az nehezíti a lopást. Aki-

ben belül rend van, az a külső rendet is igényli. „A rend akkor nem jó, ha ránk kényszerítik”, olvassuk a 104. oldalon. Ez így nem mindig igaz. Az ifjúság esetében a fegyelmezés szükséges és hasznos a fejlődés érdekében, bár esetenként kényszert jelenthet.

A 12. fejezet tárgya az *értékrend*. A 113. oldalon olvassuk: „Ha valaki nem éncentrikus, akkor beteg személyiség. Az éncentrikusság nem jelent önzést. Az éncentrikus ember lehet önző, de lehet önzetlen is.” Úgy gondolom, hogy itt tévesztről van szó. Talán az önszeretetre gondoltak. Ugyanis az éncentrikusság mindenképpen negatív tulajdonság, és azt jelenti, hogy élete középpontjában mindig saját maga van, és túlzó fontosságot tulajdonít saját magának, saját véleményének. Ezzel szemben az önszeretet lehet negatív és pozitív, aszerint, hogy önző vagy önzetlen. A 117. oldalon olvassuk: „Az értékválság oka, hogy egy fejlődés indult meg, melynek során az emberek sok új értéket ismertek meg, és nem tudják kiválasztani az igazit.” Ezzel nem értek egyet. Értékválság nem fejlődéskor van, hanem visszafejlődéskor. Az értékválságnak az erkölcsi romlás az oka. Az emberek az erkölcsi törvényeket akarják negligálni, és saját alacsony erkölcsi szintjüket akarják törvényesíteni. Esetenként a bűnből erényt is csinálnak. Az értéket nem választani kell, hanem teljesíteni, és ez nem könnyű.

A 13. fejezet az *előítéletről* szól. A 126. oldalon olvassuk: „Minden ember alapjában véve jó”. A Biblia ennek az ellenkezőjét mondja, mely szerint az ember alapjában romlott, de rajta áll, hogy megmarad-e bűnös állapotában. Amikor rólam van szó, azt kell nézmem, hogy mi a rossz bennem, mert csak így tudom kijavítani. A másiról viszont feltételezni kell, hogy jó ember, mert csak akkor tud velem szemben jó lenni.

A 15. fejezet a *környezetről* szól. A környezetszennyezésnek nem elsősorban a technikai fejlődés az oka, hanem az emberi önzés. Minden gyártás megoldható környezetszennyezés nélkül is, de ez többre kerül a gyártónak. A hanyagság és lustaság is okozhat környezetszennyezést. A 144. oldalon helyesen állapítják meg, hogy a technikához még erkölcs is szükséges.

Összefoglalva: Kamarás István – Sárkány Klára könyve úttörő munka. Az emberi élet fontos problémáit tárgyalja oly módon, hogy azt az ifjúság is megértse. Tárgyalásmódja nem elfogult. Több oldalról közelíti meg a problémákat, és ezt az ifjúsággal együtt teszi. Ezzel módszertant is szolgált az emberismeret tanításához.

A NAT új tantárgy, az emberismeret bevezetését írja elő az iskoláknak. Ehhez jó kiindulási alapot szolgáltat ez a könyv, ezért bátran ajánlható elsősorban kézikönyvként tanáraink számára.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszaktanatórium
Budapest

Nemeskürty István: Kis magyar művelődéstörténet

Az elmúlt évezred művelődéstörténeti, irodalmi-kulturális vonulatait és mai tanulságait értelmezi Nemeskürty köteté formált írása. Életrajzi elemekkel átszőtt helyzetértékelései egy fő kérdéskört igyekeznek meghatározni: hogyan tükrözta vagy éppen határozta meg művelődéstörténetünk a sajátos közép-európai lét változásait? Kiemeli, hogy hazánk léte és boldogulása a keresztény hithez fűződő hűségünkön múlik. Valahányszor ettől elszakadtunk, sorsunk tragédiába torkollott.

A szerző előrebocsátja, hogy könyvét eredetileg német olvasóknak írta. Magyarul 1992-ben a Pannon Kiadó vállalkozott közreadására, most a Szent István Társulat bocsátja ismét az olvasókö-